

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
— Телефон редакції 1458.
— Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1909.

на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.	на рік	на 6 м.	на 3 м.	на 1 м.
6.	5.70	6.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75

Пеня 1 на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 вер. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або порокрб. на протязі перш. шосто місяців.
За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповістей:

За рядок петиту попередю тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петиту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Бд „Української Книгарні“
У Києві, Безаківська, 8.
Подаємо до відому всіх наших замовників, що ВСЕ ВИДАННЯ „Історії України-Русі“ М. Аркаса **РОЗПРОДАНО** і добути цю книгу можуть тільки по роковій передплаті на газету „РАДА“, що виплатить 8 карбованців. 10-656-19

ТЕАТР Б. Т-ВА ГРАМОТНОСТІ.
Дирекція М. Садовського.
Сьогодні, 18-го марта, три у. Парі Зав'язується вистав. буде у 8-й раз. **Маруся Богуславка**, др. на 5 д. Старцяного. Поч. о 8^{1/2}, год. веч. Ціна місць звичайна. Завтра, 19-го, і п'ятницю, 20-го марта, **Ювілейні спектаклі М. В. Гоголя.** Квитки продаються. Капельмейстер Густав Елінен. м.—396 Відповідальний режисер М. Садовський.

Городський театр. Дирекція С. В. ВРИКІНА.
Сьогодні, 18-го марта, 3-тя гастроль арт. **Евгеній Онїґін.** Татяна—М. Імп. театр. **Г. А. Баніанова.** М. Гушана, Ольга—Л. А. Дельмас, Ілля—З. В. Ратмірова, Ленський—Ф. Г. Оршквін, **Овсґія—Г. А. Бакалов.** Гремлі—Г. А. Боосе, Тріко—А. А. Брайнін, Поч. о 7^{1/2} г. в. Завтра, 19-го, 4-та гастроль **А. П. Боначіча—Дубровскій.** В. Дубровскій—А. П. Болжанія. Билети на всі спектаклі. У п'ятницю, 20-го марта, голова Київського Добродійного Т-ва **Єлизавета Серґевна Трепова** улаштує на користь Добродійного т-ва **спектакль** при у. арт. Імп. театр. **А. П. Боначіча, Г. А. Бакалова** і 6. артистка Імп. театр. **Н. А. Шахматова.** влст. 6. оп.—**„НАРЕНЬ“.** Ціна місць побибешні. Билети балкону 2-го яруса і галерки продаються в касі театр. рещта в городск. управі з 10 год. дал. Вenefіції приймаються з полякою.

ВИЙШЛИ ВЖЕ З ДРУКУ
і на двох розшлюються всім передплатникам
Оповідання М. ПАВЛИКА
Книжка коштує 2 кор. 50 сот.
Щоб мали змогу дістати цю книжку навіть найбільшій, ціна на неї до 1-го апр. (нов. ст.) буде **ТАКА САМА, ЯК І В ПЕРЕДПЛАТІ, А САМЕ 2 кор. (для Росії і Варш.) ВЕЛІКІ З ПЕРЕСІЛКОЮ.** Гроші треба посилати на адресу: Друкарня „Руської Раді“, Чернівець, ух. Петровича, ч. 2. Всіх Вл. павлік, що замовили книжку, проситься о надіслати грошей, а книжка зараз вишляється. 5-718-3

ГОЛОВНЕ ДЕПО
музичних струментів і нот
Г. І. ІНДРЖИШЕКА
ПЕРЕНЕСЕНО
у нове помешкання на Хрещатику, № 41.
старе помешкання передається. тд.—353—105

Д-р Черняк В. Житомір., 16. Прийм. 9—12 та 5—8 жінки 1—2. Праці (сф.), вен., мочепол. (спед. гоїл. зужень), вол. рост. Усі спед. методи гоїл. Є ліжка в окр. помешк. 150-322-91

Воля віри і синод.
Був час, коли серед мрій, що не здійснилися, і надій, котрим не судилося збутися, не последние місце займали мрії і надії на реформу церкви в Росії і взагалі всього законодавства що до сфери релігійного життя. Якої б хто не був думки про віру та релігію, а все ж треба погодитися з тим, що для багатьох десятих мільйонів людей, які заселяють російську державу, питання віри і релігії мають велику вагу. Не кажучи вже про людей інших вір, питання віри і церковно-громадського ладу дошкучливо зачіпають самих членів пануючої в державі православної церкви. А що воно і справді так, то це знали було по тому, який інтерес викликав у свій час проект що до скликання вселенського собору. В пресі без ріжниць напрямків жваво обмірковувалися усілякі питання церковно-релігійного життя, намічалася стежка, якими треба простувати, щоб як найкраще розв'язати запутані віками справи і відносини церковно-громадського і релігійного характеру. Але незабаром, як і все інше, пішли за вітром і надії на реформи і в цій сфері життя. Од тих надій та ілюзій лишилося тільки дві речі: з одного боку маніфест 17 октября, в якому ясно було сказано про волю віри, а з другого,—всі старі й давні закони та розпорядження синода і міністерства внутрішніх справ, якими давався лад і порядок в сфері релігійного життя. Нема що й казати, в якій гострій незгоді стояли ці закони та розпорядження з словами маніфеста 17 октября. Нема що й казати, як на практиці ця незгода розв'язувалася і розв'язується зараз. І хоч практика в цій дуже важкій сфері життя була і єсть і зараз неоднакова, проте скрізь вона

життя в Росії, щоб дати лад в цій сфері, доводить ніби-то вже свою роботу до краю і може незабаром законопроект що до волі віри буде внесено в Думу. Відомо також і те, що значна частина членів цієї комісії стоїть на тому ґрунті, що треба дати людям хоч невеличку волю віри. Оце й викликало до жвавішої роботи представників офіційної віри, щоб заздати дати одсіч тому, що хоч трохи стоїть у згоді з вимогами і певними потребами дійсного шоденного життя в Росії, заселеній людом усіляких націй і всьляких вір.

Наукові змагання нашої академічної молоді в Петербурзі.

Нинішній перелом життя після наказів Шварца й скасування університетської автономії тяжко відбився між іншим і на національних змаганнях деяких груп студентства, в тім числі й на змаганнях українців.
Рятуючи університетську автономію, російське студентство забувало про все інше або й неприхильно ставило до всього, що відвертало увагу від того головного осередку змагань студентської більшості. Українці ж в петербурзькому університеті складають численну таку невеличку групу, яка не могла оборонити своїх національних потреб на академічному полі; тямким чином, напр., справа українських кафедр в університеті пішла поки-що в Лету.

Це—але, але тепер принаймні прояснилися відносини. Ми—українці—стоїмо тепер перед російським студентством не як перед яким невідомим ефіном, а треба по прикрьст призначити—здебільшого яко перед свідомими й не свідомими нашіми національними противниками.

Під російським студентством розуміти треба не одну лиш пануючу тут більшість великоросів, а йде-які інші національні групи.

Пригадую собі, як торік розпочинали українські студенти справу з українськими кафедрами в Петербурзі. Зібрали підписи серед усього студентства, а з 12 тисяч усього народу підписалося лиш 300 з чимось дум, та й то були здебільшого самі українці, поляки, кавказці.

Маса студентська, очевидно, вважала непотрібним і шкодливим для себе підтримати справу з українською наукою в центрі російської культури. А поляки—то ті ще й далі пішли. Не знати, чи то були вшеполяки, народів чи інші, але ж вони збирали підписи серед студентів під своїм протестом проти домагань українців.

Через те зрозуміло, що українці, виступаючи разом з рештою студентства в справах загально-університетських, мусіли в своєму національному життю відокремитися і жити на власну руку. Тай справді, коли загал російського студентства не визнає й не хоче рахуватися з інтересами слабших численно національних одиниць, тоді єдине можливе для нас зостається життя по національних організаціях.

Такі організації українські студенти завжди мали в Петербурзі, бо ніщо не могло „вбити думі живої“, і зараз в університеті існує й працює українське наукове товариство.

Історія цієї скромної студентської організації цікава з того боку, що показує, як розвивається й росте наше громадянство.

Історія товариства досить довга, бо воно мало перед собою багато емібріон-товариств і гуртів, які то вивалили, як гриби, то вникали й перетворювалися під впливом часу і ставили.

До 1906 року молоді наша сходилися більше в партіях, а коли подала в неспартійні товариства, то там звичайно не могла порозумітися, навіть, бувало, „своя своїх не познає“, й між українцями одної ж якої партії йшла завзята боротьба. Це все було натуральним в обставинах нелегального існування, що не давало доступу до партій овіжим людом, а по-за межами партій не пришло вироблення якого судільного українського світогляду. Заборони над українством багатьох відхиляли від національних справ, система обурення робила своє діло, національна свідомість притуплялася.

українськими національними змаганнями та й пішла куди хоч, тільки не до своїх; вона не тільки пропадає для нашої національно-громадської роботи, але як відомо, попавши в центральні гуртки, працює там на нашу шкоду і рада була б нашої національній смерті.

Та, власне, інакше й не могло бути. Довголітні організовані заходи що до нашої денационалізації мусіли мати свої наслідки й адолали ватмити не одну молоду душу. Та все ж не можна було від молодих очей закрити непобориму-живу, невмірушу ідею національної правди. І на далекій півночі, серед національно чужих обставин, значна частина української молоді живо відчуває свої звязки з рідним краєм і народом, не кидая думки працювати на рідному ґрунті та енергійно готує себе до рідної праці.

Не буду оповідати про партійне життя тутешньої молоді, про партійне й змагання й партійну роботу. Скажу лиш про одну сторону життя української молоді в Петербурзі—про солідарну наукову й працю.

Така праця має своє певне значіння, бо сила знання і науки—то найкраща зброя у всякій боротьбі.

Досвід сього академічного року довів це петербурзьким українцям: наукова організація української молоді така користна, що кращої в наш часи бути не може. Навіть цілком невідомі й національного боку студенти зацікавлюються гарною, цікавою книжкою, інтересним рефератом, далі знайомство з своїми людьми на чужій стороні й щира товариська розмова тягнуть їх до товариства, а в товаристві люде виховуються й перетворюються.

Добрий науковий гурт заслуговує уваги ще й з другого боку: там де є в гурті розумні керманити—професори, де є бібліотека й товариська єдність, там науковий гурт є прототипом майбутнього серйозного українського наукового закладу, бо він підготовлює сили для української науки й для жаданої української школи.

До того ж в наукових гуртах легко обміняти партійну боротьбу, й роботу можна покласти на твердий ґрунт. Петербурзьке університетське наукове товариство вже стало на цей ґрунт; як не предікали йому долю усіх давніших іастигудій, як не ставали проти наукової організації всякі неприємні елементи, а діло випило.

Заснувався гурток наш 23 грудня 1906 року. Товариство поставило собі на меті „наукове ознайомлення з духовним і суспільним життям українського народу“. Перші кроки гурту були слабі й несливі. Почали з того, що звернулися за поміччю до старших українців. Була то пора свобод і товариство мало можливість вислухати де-нілька сторонніх доклав і лекцій „про головні течії в українській літературі“, про „землеволодіння на Україні“, „історію, теорію й філологію української мови“ (курс на протязі цілого весняного семестру 1907 р.) й „українську антропологію й етнографію“ (теж щий курс).

На новий академічний рік (в осени 1907 р.) молоде товариство взялося до самодіяльності й до влаштування бібліотеки. До товариства за куратора запрошено п. професора Вольєра, й робота в товаристві почалася. Студент Вольємар перший читав свого реферата на тему: „Роля народності в історії“. Ще був прочитаний доклад про українську кооперацію й далі розпочав свої виклади для товариства проф. Водуен-де-Куртене („права української мови на існування“) й проф. Ф. Вовк („українська етнологія“). Ці виклади йшли протягом цілого року. Студенти були виготовили ще кілька рефератів, але вони не читалися за браком часу. На кінець року проф. Вовк дав програму до збирання антропологічного й етнографічного матеріалу на Україні, щоб з осени 1908 р. почати над ним відповідні студії.

Після літа, остання загально-студентська забастовка відняла чимало часу й відтягнула товариство від праці, а все ж робота вже налагодилася. Перші відіти в т-ві пішли етнографі, яко наслідки програмових робіт, даних на літо проф. Вовком. Було читано такі доклади: „Українське весілля на Підляшші“, „Південно-славянський епос в звязку з українськими народними думами“, „Українські переселенці на Сибіру“, „Огляд української лексикографії“. Було опові-

щено ще доклад „Про опришків і Кармелюка. До товариства завтав звісний академік А. Шахматов й запропонував навчитися науково записувати народну мову. На се вчення пішло останніх три зібрання саме перед Різдом і тим закінчилася робота в осени (1908 р.).

В „Раді“ була вже звістка про реферата Осипова: „Л. Толстой і українське національне справа“, Підгірського: „Про Самійленка й його поетичну творчість“, та реферат про „Окриси в хатах на Україні“. Від тоді відбулися ще доклади: „Говірка з села Гвійного на Підляшші“ (Рудвицького), „Колонізація України на кінець XV—XVI в.в.“ та „Запровадження кріпацтва на Україні“. Тепер на черзі стоїть такі реферати: „Український університет“, „Українська народна лірика“, „Етнографічна карта України підчас походу Чингіс-Хана“, „Історія Руссов псевдо-Коніського“, „Про В. Стефаніка“, „Весілля на Чернігівщині“, „Шляхетство на Україні в наказах депутатом до Катерининської комісії“, „Етнографічний склад населення на Поділлі до в. XV—XVI“, „Фолетичні відмінні української й російської мови“, „Відносини Гоголя до України“.

Матеріалу як видно є досить і навіть ледве чи стане часу його вислухати. Не треба ще забувати й того, що окремо від товариства працює йо-то лігвистична секція, у якій теж що тиждня читаються реферати з поля української мови й діалектології. Крім того при товаристві складається бібліографічний показник усіх українських видань, що з'явилися після скасування заборони на наше письменство.

Взагалі, про реферати, вижиті на зібраннях товариства, треба сказати, що були вони цікаві. Різнорідність тем приваблює слухачів, а інтерес до них викликає дискусії, які відбуваються під умілим провідом проф. Вольєра.

Товариство може ще похвалитися гарною бібліотекою. Вона, власливо, є найкращий показник життя товариства. Число читачів зростає відповідно зросту книг. Там більше 1000 томів белетристики й солідних видань наукових експедицій, товариств та архівів.

При бібліотеці статистична карта відзначає що дія число читачів (книжки видаються одну годину в день; за ту добу приходить середнім числом 10 душ), їх походження, факультет, рідну мову і т. и.

Часопісів передплатується більше як на 75 карб. в рік. Найбільше читаються краще письменство, журнали й словники; далі йде: історія, економіка, література й етнографія. Усіх членів товариства значиться окрім професорів 104 чоловіка.

Петербурзьке товариство не ухиляється й від громадської діяльності, бо єсть воно—найбільша й найміцніша агуртована українська група в університеті. Товариство торік взяло участь в делегації від петербурзьких студентів на з'їзд славянської молоді у Празі, в-осени 1908 року вимагало підчас університетської забастовки резолюції про націоналізацію школи на Україні, також взяло участь разом з студентами петербурзького університету у святкуванні 80-літнього ювілею письменника Л. Толстого.

До „славянського обшества“ товариство не пристало, бо одне—туди не з охотою його просили й пресали вже тоді, як зроблені були вибори до заряду о-ва, а друге—там панує принцип перемоги одної нації над другою й значить нема що українцям йти туди запаморочувати собі голови й бути матеріалом до чийось експериментів.

Тепер наприкінці академічного року мусить товариство перед Великodem приняти свою діяльність. По Великодні буде лиш одне (останнє) засідання, для вислухання докладу проф. Д. Айвалова про українську штуку. Після того мається на думі гуртова подорож на Україну через Литву для ознайомлення з білорусами і литовцями. К. Ш.

Предпоження про рекрута, парламент, славянський союз, український клуб і правительств.
(Од власного корреспондента).
Львів, 11 марта.

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

Австрійське правительство повинно бути дуже вдячне тому воєнному настроєві, який походить над Європою, дякуючи австрійсько-сербському

конфліктів. Дякуючи цьому воєнному настрою, правительственне прохання про рекрута, проти якого мала бути з усіх боків грізна опозиція, перейшла через ухвалу парламенту так легко, як ще ніяке правительственне прохання в теперішньому парламенті. Не треба було навіть на нього вносити, щоб поставити його на денний порядок: опозиційні партії самі здержалися з усіма наглими вносеннями, щоб тільки прочистити йому шлях.

Дякуючи воєнному настрою, всі партії обхопили патріотичний запал, бажання перекокурвати свого противника і показатися як найліпшими австрійським патріотом.

Перед скликанням теперішньої сесії парламента числило, що проти прохання про рекрута виступили певне — помпунувши деякі дрібніші парламентські групи — славянський союз, соціальні демократи і український клуб. З опозицією соціальних демократів і українського клубу правительствено вже звиклося і навчилося давати собі раду без цих двох груп, але славянський союз наповняв його такі страхом. Тай сам славянський союз робив себе дуже страшним. Хто не пам'ятає хоч-би перехвалок московського посла Глібовичського під час його недавнього побути в Петербурзі перед співробітниками петербурзької преси, прим. „Петербургской Газети“? Ми, мовляв, почнемо опозицію, не ухвалимо Бівертові ані одної державної конвенції, а тоді „німецький“ кабінет Біверта мусить уступити місце кабінетові „славянському“.

Та ледви зібрався парламент, як славянський союз дуже присмирів і не тільки не робив ніяких перепон дебатам над проханнями про рекрута, але й сам голосував за прохання. Картина справді чудова: „німецька“ — як називають її в славянофільській Австрії — готується до війни проти славянської Сербії, а славянський союз без жадних перепон ухвалює її рекрута, щоб нічим не перешкодило її уготованню. Ось вам і славянська взаємність!

Причина цього ставовища славянського союзу — як уже сказано — австрійський патріотизм. В такий час — писав один з членів парламентської комісії славянського союзу — голосувати проти рекрута, це значило б, не висловити кедовіра кабінетові Біверта, а показувати за мало доблості про державу, недостачу державного патріотизму і дати німцям привід обвинувачувати славян в антиавстрійських змаганнях. Ну, і члени славянського союзу показали, що вони не гірші од німців австрійські патріоти, та й голосували за прохання про рекрута.

За проханням про рекрута голосувало разом 289 послів, проти прохання 103, значить, правительствено побилось справжнього триумфу, бо дістало не тільки потрібну абсолютну більшість, але ще 83 голоси більше над дві третини більшість. Проти голосували тільки соціальні демократи, українські послы і ще кілька одиниць. Та з обчислення цих голосів виявляється, що не весь соціально-демократичний клуб брав участь у голосуванні: коло 30 соціально-демократичних послів вдержалося од голосування.

А зрештою з огляду на те, що правительствено мало за собою таку більшість, і соціальні демократи і український клуб могли собі спокійно поводити на рощіх значаючи свою непримирну опозицію проти правительствена, а значю, що цим правительствено не пошкодить. Таким чином і принцип збережений і держава уратована.

Про справжню опозицію, то значить про таку, яка завдала б правительствено справжнього клопоту, можна б говорити тільки тоді, коли б ті партії були робили переню дебатам над правительственим проханням, старалися не допустити довести справу до кінця. Та на таке в теперішній час ніяка з партій австрійського парламенту не звачилась, ніяка не захоче стягнути на себе закид антиавстрійських змагань. Навіть чеські національні соціалісти, через яких замкнено попередило парламентську сесію, тепер зробилися такі тихі та пристойні, що хоч до рани приложи.

Не звачюючи на таку справжню опозицію й український клуб, — хоч тільки щойно недавно був ухвалений вести проти правительствена як найбільш рішучу опозицію, і він вдоволяється тільки нешкідливим для правительствена зазначуванням опозиції, і не кладе ніяких наглих вносень, щоб нічим не перешкодило праці парламенту над державними конвенціями, — хоч прим. події в східно-галицьких судивництві, де за останні часи щораз яскравіше ламаються права української мови, або назначення нового міністра для Галичини є справді для українського народу такими печучими справами, що ніякі австрійсько-державні інтереси не повинні б заставити українських послів мовчати про ці справи.

З огляду на такі відносини австрійський парламент працює, як ще ніколи, і правительствено ним зовсім вдоволене. Після ухвалення прохання про рекрута покінчено вже (вчора) наради над переняттям деяких заливаних у Чехії на кошт держави (правительствених законопроект, очевидно, ухвалено), а нині починаються наради над законопроектотом про боротьбу з пошестю на худобу.

Зрештою парламент працюватиме ще тільки кілька днів. Потім настане мабуть на цілий місяць апріль (н. с.) перерва. Ухваливши потрібні тепер правительствено державні конвенції, давши докази свого патріотизму, парламент тепер правительствено не тільки непотрібний, але й невигідний. Якраз тепер буде рішатися питання війни або мира з Сербією, а в такий важній справі все таки найаручніше мати зовсім вільні руки і не бути звязаним навіть таким патріотичним парламентом, як австрійський.

Отже послы одпочивають після праці, а правительствено буде доводити до такого чи иншого кінця австрійсько-сербський конфлікт. Лозинський.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 16 марта.

Обмірковується роспис гірничого департаменту. Засідання загалом пройшло нудно й мляво, коли не рахувати „промов“ думських скандальмейстерів — Пурішкевича й Тимощкіна. Де-якої уваги заслуговують промови товариша міністра Остроградського й Кузнецова.

Остроградський у відповідь на закиди що до внутрішніх порядків у гірничих інститутах заявляв, що й міністерство вважає ті порядки не зовсім гарними. Між иншим, для цього останніми часами було розпочато ревізію всього інститутського департаменту, причім закиди декого з депутатів оправдавсь. До числа негарних боків внутрішнього життя інституту треба причислити ненормальний стан фондової комісії. Для того, щоб усунути всі хибні, уряд уживе всіх заходів, не спиняючись навіть перед переглядом інститутського статуту.

Кузнецов, катеринославець з походження, зауважується на становищі гірничих робітників. Оратор обвинувачує уряд у недбалості й байдужості до життя гірничих робітників, праця яких під землею проходить під неперестанною смертельною небезпекою.

Уряд догоджає гірнопромчловцям і пригноблює шахтарів. Сподіватись поліпшення свого становища гірничі робітники не можуть ні від уряду, ні од третьої Думи. Хай же братні могли шахтарів служити вічним докором і деспотичному урялові й третій Думі.

Роспис ухвалено в редакції й з формулою бюджетної комісії.

Вечірнє засідання.

Обмірковується роспис управління внутрішніх водних і шосейних доріг. Докладчик Герденвіц, пропонуючи ухвалити роспис, вносить формулу в бажанням докладнішої класифікації водних шляхів і щоб спеціальні кошти управління було повернено на прибуток казни.

Некрасов критикує діяльність управління й зазначає, що воно йде назустріч бажанням Думи, але разом з тим не поринає з своїми старими традиціями. Поки ж цього останнього не буде, доти всі нові заходи управління лишатимуться безплідними.

Скориходов називає міністерство доріг — „міністерством путей разобіщення“, а не „міністерством путей союбнення“. Оратор довод про водні шляхи Сибіру, де судоходство заммерло після закриття порто-франко. Скориходов вимагає, щоб знов було одкрито порто-франко.

Федоров вносить додаток, щоб було зроблено дослідли для зв'яднання сибірських водних шляхів з російськими.

Ухвалено формулу бюджетної комісії. Додаток Федорова одкинута. Роспис ухвалено в редакції комісії. Далі обмірковується роспис канцелярії міністра доріг і наладиваційних видатків міністерства доріг.

Обидва росписи ухвалено в редакції бюджетної комісії. Засідання після того закрито.

ПО РОСІІ.

— Справа г.-м. Олексієва (Брута). В головному воєнно-морському суді розбиралася в касаційному порядку гучна справа г.-м. Олексієва. Як відомо, Олексієва визнано було в воєнно-морському суді винуватим по 372 ст. карного закону в тим, що він ввав в ріжні часи 9.500 карб. в представника фірми „Гочкіс і К^о“, інженера Будницького. Ці промі звяз Олексієв як хабарі. За було усунено його з посади і присуджено заплатити 10.000 карб. штрафу, з заміною, як що не спроможеться, одним роком турми.

Оборонець Олексієва подав касаційну скаргу на цей присуд. Оборонець доводив, що само видання під суд д-ля Олексієва незаконне, бо генерали віддаються по закону під суд тільки з наказу Царя; Олексієва ж видано з наказу морського міністра. Крім того, по закону, молодші офіцери не моля, як хотіли виселитися на хуторі, громада назвала „зрадниками“, „політиками“ і почала робити трус в де-яких з них. За це губернатор штрафував селян, а старостів та старшиню посадив в холоду. В другому селі на сході селяне почали кричати, що видлі з общини буде користний тільки багатирам-думкам, які скоро загарбають ті окремі хуторі. „Як не ми, то діти наші будуть безземельними та голодними“ — говорили вони.

пшит без наслідків, а присуд попереднього суду ствердити. (Н. Г.)

— Наслідки ревізії сенатора Гарина. Сенатор Гарин, який ревізував і ревізує вараз московське генерал-губернаторство, стрієв в своїй діяльності з препонами, які чинив йому генерал-губернатор Гершельман. Наслідком цих перешкод було те, що сенатор Гарин мусів по кілька разів їздити до Петербургу. Але хоч ген.-губернатор Гершельман має доисте міцні плечі, а йому приходится вступитися перед сенатором Гариним. Зараз, як пише „Рѣчь“, ясно, що ген. Гершельман мусить кинути свою посаду. Гадають, що генералові Гершельманові дадуть керувати південно-західним краєм.

— Питання про инородців. Група правих членів Державної Ради на чолі з нашим „земляком“ д. Піхво збирається використати законодапний почин Держ. Ради і виробляє новий проект зміни інститутів Держ. Ради. Зміна ця зводиться до иншого порядку виборів в 9 західних губерний. Праві незадоволені тим, що представники цих губерній в Д. Раді всі поодинокі, вони, на думку правих, не можуть обстоювати інтереси православної людности, якої там є доисте. Щоб уникнути цього, вони виробляють такий порядок виборів, при якому з цих губерній пошло б в Д. Раді тільки двоє поляків. Справа ця цікава більш всього тим, що правим хочеться порушити взагалі инородчеське питання, яке їх дуже цікавить. Пим вони хочуть заставити і Державну Думу й уряд висловитися остаточно про польську справу. (Рѣчь).

— До реформи духовної школи. В комісії, яку вибрано для виробки нового статуту духовної школи, поки ще йдуть обговорювання питаннів та докладали, які подані в комісію. На цих обговорюваннях виявилось, що прихильників відомого нашам читачам проекта архієрея волинського Антоія немає окрім діякона Феодана та проф. Остроумова. Інші члени на чолі з протоієреєм Янішевим завзято розкритикавали цей проект. Надто вороже ставлялися вони до тих пунктів, де говориться про скорочення лекцій про загально-освітні науки. (Б. В.)

— Одкритий лист членові Думи. В „Рѣчї“ вміщено такого листа до члена Державної Думи С. Н. Олексієва: „В промові, яку висловили 3-го марта в Державній Думі, ви дозволили собі називатися представником 800.000 російської людности Надвяслянщини. На підставі закону про вибори ви вибрались від одного города Варшави і то тільки від російської його людности, а не від всієї російської людности всієї Надвяслянщини“ (такої виборчої округи навіть нема зовсім). Окрім того, вибрали тільки ті, що мав відповідний пенс. Через те, що ви виборець тільки правих шарів російської людности города Варшави, то ви маєте право говорити тільки від імени тих, що вас вибрав, а не красити загалом в ваш чорний кольор весь російську людність, поступова частина якої з огляду відноситься до вашої праці і виступів в Державній Думі. Павло Лопатін“.

— Дикунство. В одному селі перської губернії сталося незвичайне дикунство. Два хлопці з того села були на ярмарку в сусідньому селі. Там вони, як кажуть свідки, випили по пів пляшки. Вертаючись додому, хлопці посварились і почали боркатися. Поборовшись трохи, вони помирилися. Через кілька хвилин один з них — Антон, ліг на землю і попрякував другого — Пилипа, щоб той одрубав йому голову. Останній промовчав. Прошли вони кілька ступнів і Антон знову ліг на землю і знов почав прохати Пилипа, щоб той відтяз такв йому голову. Той одмовився, приказуючи, що він, мовляв, не дурень, щоб рубати голову. Коли ж через кілька ступнів ім стрієв шматок дерева. Антон побіг до нього, став навколінки, поклав голову на дерево і рішучо став прохати Пилипа відрубати йому голову. Той, не думаючи навіть, виконав прохання Антонова: три рази вдарив сокирою по шиї, і голова відкотилася від тулуба. Після цього Пилип почав скакати і танцювати, плеоскаючи з радощів в долоні біля внято. Коли збіглися люди і почали його питати, чого він радіє, Пилип відповів, що одтяз голову Антонові. Селяне зразу ж — звязали Пилипа. Коли його на суді запитали, на що він зробив душогубство, Пилип одповів так: „А на що він просив. Як ти, ваше благородіє, попросиш, я і тоб відрубав і будеш самогубець. Не прося“.

— Не хочеш, а їди. „Слову“ а перської губернії пишуть, що там начальство всіх заходів живає, аби запровадити в життя новий закон про хуторі, селяне ж ніяк не хотять користь цим заходам. Скрізь, де тільки на сходах порушувало питання про хуторі, більшість селян висловлювалася за гуртове громадянське життя. Такі постанови сходили часом дорого коштували селянам, які стояли проти хуторів. Наприклад, на сході в селі Костіному, ірбітського повіту, селяні, які хотіли виселитися на хуторі, громада назвала „зрадниками“, „політиками“ і почала робити трус в де-яких з них. За це губернатор штрафував селян, а старостів та старшиню посадив в холоду. В другому селі на сході селяне почали кричати, що видлі з общини буде користний тільки багатирам-думкам, які скоро загарбають ті окремі хуторі. „Як не ми, то діти наші будуть безземельними та голодними“ — говорили вони.

За це промовці посиділи півтора місяці під арештом. Цікаво, що всі арештовані „союзники“. Вони звернулись до Царя з проханням прислати людей, які б розібрали цю справу.

У ПОЛЬЩІ.

— В варшавському університеті. Варшавське студентство кінчило забастовку, але стаючи до науки, розіслало всім своїм професорам таку резолюцію: „Визнаючи, що в цей час продовження забастовки непотрібне, ми, студенти університету, насамперед постановляємо вятися до вчення, надіючись, що рада професорів задовольнить наше прохання про екзамені. Далі — ми протестуємо проти пускання в університет поліції та арешту і суду над нашими товаришами. Надто ж ми протестуємо проти способу збирання слідчого матеріялу через службителей університета“.

(Н. Русс).

З ЖИТТЯ ВИЩИХ ШКІЛ.

Студентська громада в Петербурзі. 14 марта студентська петербурзька „Громада“ українців-технологів впорядила український концерт-вечір з танцями, збір з якого піде на запомогу бідним технологам-українцям.

Взяти участь ласкаво згодилось багатько артистів та артисток і хор українського клубу „Громада“ під орудою І. К. Лінського. Вечір відбувся в столовій технологічного інституту.

У студентській бібліотеці інституту інженерів шівальних є український одділ — біля 80 книжок та ще виписано на 5 арб. (з „Української книгарні“, Безаківська, 8). Серед 14 членів бібл. комісії — 2 від студентів-українців.

Робляться заходи до того, щоб всі студенти-українці в Петербурзі сполучилися в єдину „Студентську Громаду“.

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

— В українському клубі сьогодні на черговій літературній вечері будуть прочитані доклади: І. М. Каманіна „Характеристика діяльності де-яких православних шляхтичів та духовних в епоху Богдана Хмельницького“ і д-ля Приходька „Вражники з порожди закордон“ (з львівського конгресу).

— Труси. 15 марта, з наказу київської охранки, зроблено було трус у Павла Неолобіна (Дуківська, 17), у Романа Іщенка (Лавинська, 55), у Федора Скрыги (Вознесенський спуск, 3). В останнього забрали листи, протоколи зборки ребітників, справу їхньої ради і багато брошур. В той же таки день зробили трус в помещиків Лівшиць (Брест-Літовське шосе, 3) і в ч. 9 по Дачній улиці Нікого не арештовано.

— В судовій палаті 16 марта розглядали справу Д. Левковца і І. Безуглого, котрих обвинувачували за переховування нелегальної літератури. Обороняли підсудних адвокати І. М. Білик і М. Л. Жуховицький. Палата обох підсудних визнала винуватими і присудила до кріпости на 4 місяці кожного. — Втора ж таки в судовій палаті розглядали справу селянина з Карапінців, кавієвського повіту А. Павличенка, котрого обвинувачували за переховування вибухових річей та зброї. Окреме присуєствие судової палати визнано Павличенка винуватим і, позбавивши усіх прав, присудило на 3 роки в турму.

— Етап. 15 марта з київської пересильної турми одправлено на північ чоловіка з 30 засланців.

— Телефон між Київом і Черніговом. До телефону, що злучає Козелець — Остер Київ, з мая місяця буде додано телефонувати до Чернігова. Таким чином, незабаром Київ буде злучено телефоном з Полтавою (через Переяслав) і з Черніговом.

— Справа „нороя“ злодій Целендера. 16 марта в київському окружному суді розглядали справу відомого злодія Целендера, котрого до суду позивали за злодійства. Обвинувачував товариш прокурора Лощкарев, обороняв адвокат Неметті. Присяжні асидатели визнали Целендера винуватим і суд приговорив його на 3 роки і 9 міс. в турму.

— Додатковий поїзд. Управління південно-західної залізничної на 20 по 27 марта визнано потрібним пускати два додаткові поїзди: № 5-біс між Київом і Козятином (з Києва виходить і год. вночі) і № 17-біс між Київом — Фастовом — Цвітково (виходить з Києва в 10 год. 48 хв. вечера).

— До статистики переселенського руху. Не звачюючи на зиму і не чекаючи чергової одправки, селяне ринуть в Сибір значною течією. Наприклад, цими днями київське губ. присуєствие по справах селянських підрахувало, що на протязі января бж. року з Київщини втрупило: в томську губ. — 32 сем'ї (86 душ), тобольську — 1 сем'ї (6 д.), енісейську — 2 сем'ї (7 душ), іркутську — 4 сем'ї (20 д.), уральську обл. — 13 семей (63 д.), тургайську — 25 семей (88 д.), акмолинську — 10 семей (48 д.), приморську — 9 семей (38 д.), в інші місцевості — 6 семей (21 д.) і на куплені заарендовані землі — 15 семей (68 д.); разом же переселилось — 117 семей (445 душ).

— Гоголівський вечір. Сьогодні в новім театрі „Медв'їдева“ відбудеться вечер, присвячений пам'яті М. В. Го-

голя. Вечір складатиметься з літературної і музичної часті. В першій часті візьмуть участь проф. Довнар-Запольський, проф. Сікорський, прив. доц Чаговенік і В. Я. Головня (студент-племенник Гоголя). В другій часті — М. В. Лисенко, д-ій Петр, д-ій Фурдєвський, А. П. Харламов, д-ій Ярославський. Хор товариства „Промисвітї“ виконає кілька пісень. Гратиме український бандурист Кучеренко. В кінці будуть живі картини, які згодилися улаштувати д-ій Холодовський. Після вечера танці. Збор з вечера піде на бідних студентів комерційного іституту.

— Тиф у Києві. 16 марта по київських лікарнях було слабих на тиф: в олександрівській — 240 чол.; в кирівській — 58 чол.; в чорнобобчій — 25 чол.; в єврейській — 40 чол.; в легтевській — 159 чол.; всього слабих по київських лікарнях було 521 чол.

3 Київщини. Напаяли собі лиха.

Самгородська сільська громад, черкаського пов., викоряючи в селі алочність, в 1905 році виселила в г. Орськ свого односельця Івана Кравченка. Але Кравченко не довго гаявся в засланні: діставши од тамошньої поліції дозвіл, він прабув в г. Новомиргород (на Херсонщині), купив собі будинок і оселився в ньому, а звідси час од часу й став робити наскоки на с. Самгородок, що за 25 верстов од Новомиргороду. Чим тільки можна Кравченко тепер метить над колишніми односельцями за своє заслання, запобігти цьому нема ніякої спромоги. Скільки вже його поліція не арештовувала, він усе опиняється в Новомиргороді, маючи законний дозвіл на вороття сюди, далі знов чинить наскоки на Самгородок, знов метиться над селянами. (Од власн. кор.)

— Згоріла фабрика. Вночі проти 14 марта в г. Радомислі погоріла шерстяна фабрика купця Горіштейна. Згорів головний фабричний будинок на три поверхи, де було сила наготовленої шерсти. Школи од цієї пожежи сталося хазяїнові фабрики тисяч на 20. Фабрику й шерсть було встраховано.

— Не платять на школу. На удержання Білозерської 2-класової школи (черкаського пов.) місцева сільська громада не доплатила за минулий рік 76 карб. з тих 500 карб., які вона повинна доставати щорічно. За цей же рік, як нам повідомляють, грошей не заплачено ще ні копійки і, здається, й платять навіть не думає.

— 3 Волині. Штраф на книгарів. 3 постанови п. волинського губернатора власників книгарень у г. Житомирі М. Кенія, В. Поліщука й С. Кенія а продаж заборонених книжок штрафовано: першого — на 200 карб., з заміною на 2 місяці арешту, а останніх двох — на 100 карб. кожного, з заміною на один місяць арешту. (Вол.)

— Горе-переселенці. До київського „Слова“ з м-ка Краснополя, житомирського пов., пишуть, що просто якось не таланити місцевим переселенцям, що збирались їхати в пермську губ. Гадали вони до марта місяця спродати за усім своїм добром, а в марта й вирушити в дорогу, — та віком купувати. І бідкаються тепер білі переселенці, бо можуть ще продасти їхні завдатки, подавані за землю в пермській губ.

— Нещасливе полювання. Недавно оше в емільчинському маєтку гр. Уварова, воєгород-волинського пов., пани зробили облаву на диких кабанів у лісі. Полювання на цього звіря, як відомо, вимагає великої обережности. Пани ж одного великого старого дикунка-кабана не гаразд підстрілили і розштовпаний равений звір наскопив на побережника-стрільця, схопив його під ноги та й почав рвати своїми страшними кілками. Ледве-ледве вдалось якось звіря добити. Нещасного побережника кабан тяжко покалічив; лікар каже, що навряд чи й виживе він. Застрелений дикий кабан важив 13 пуд. (Од власн. кор.)

— 3 Поділля. Курси для вчителів. В Кам'янці-Подільському в звязку з проектом заведення загальної освіти організуються курси на 2 роки задля підготовки учителів у початкові школи. Такі ж самі курси є думка одкрити десь в губернії, незалежно від учительських семінарій у Варі та Кам'янці, які от мають одкривати. (Сл.)

— 3 Полтавщини. Переселенський рух за Урал через Полтаву з кожним днем усе збільшується й збільшується. „Полт. Гол.“ повідомляє, що тепер щодня проходить більше 50 вагонів з переселенцями. Але чимало вертається переселенців і назад. Так, одного тільки дня вернулося аж 99 чоловік: 73 з їх вернулися із іркутської губ. — через великі морози та недороди останніми роками; 17 чоловік з тургайської області — того, що їх не приписали старожилами і наклали податку по 1 карб. з чоловіка і брали по 3 карб. од штуки худоби за випас; а 9 чол.о. вернулись того, що земля ім припала зовсім неадагна до хліборобства. Більшість з цих, що вернулись із переселення, в Сибіру прожили по кілька літ.

— На нові гнізда. З с. Драбова, золотоноського пов., як нам оповідають, оце на весні виїздить на переселення в тургайську країну і інші аж 40 семей.

— 3 Харківщини. До загальної освіти. Щоб здійснити проект загальної освіти, треба мати учителів. А де ж їх

набрати? Таке становище й примусило останнє чергове харківське губ. земське зібрання зробити ось яку постанову: 1) виклопотати перед урядом, щоб на Харківщині було одкрито жіночу учительську семінарію на 4 роки учиня в ній, або таким способом задовольнити потребу в учителях при заведенні загальної освіти; 2) участь земства в удержанні цієї семінарії треба визначити так само, яку воно має тепер у вочасній семінарії; 3) припоручити управі виробити проект організації педагогічних курсів на случай, як що їх треба буде. Виконуючи цю постанову зібрання, харківська губ. земська управа вже подала куди слід відповідне прохання.

3 Харківщині. «Як ви смієте»? При херсонській губ. земській управі служачи відкрили недавно потребителівську крамницю. Певна річ, на чолі товариства стало начальство (неможна ж було не втрутити); за голову обрано «самого п. секретаря», а оточили його «панове начальники відділів». І почали вони орудувати. То кудись «агента» пошлють, то ще щось вигадують. Тоді нижчі служачі рішили попрохати раду скликати загальні збори і виробити інструкцію за доради. Написали й відповідну заяву про це і стали збирати підписи. Але випадково ця заява попала до рук «п. секретаря» — голови ради потребителівського товариства. І скінчилась буча. — Як ви смієте збирати підписи під такою заявою? — гукнув він на «дрібноту». — Це ж демонстрація. Ви вилетите за це з служби. З служби, правда, «дрібнота» не вилетіла, але порішили нижчі служачі цю клопотливу заяву залишити.

Катастрофа на Дніпрі. Це в лютому місяці 1908 р. 12 берлині в пашне, що йшли до Херсону, захопили морозом, мусили зазимувати на Дніпрі коло с. Біленького. А оці 12 марта несподівано піднялась вода, наперла кривою і затопила 8 берлині — і вони всі й пішли на дно. Три берлині дуже пошкоджені. На потопних берлинях 120,000 пуд. хліба. Шкоди сталося од катастрофи на 200,000 карб. Потерпіли «Сверное» та «Російское» страхові товариства, в яких було застраховано хліб. Берлині не застраховані. Власники їх мають утрати більш як на 50,000 карб. Люде врятувались (Р. Сл.).

3 Таврії. Спілка писарів. З ініціативи будущего мариупольського повітового маршалка, а тепер депутата Держав. Думи П. Каменського організовано в мариупольському повіті товариство взаємної допомоги волонних та сільських писарів. Головне завдання цього т-ва: допомагати дійсним членам та їхнім семьям, що з'убожіли. На одному з засідань рада й загальні збори т-ва постановили звернутись до земських начальників з проханням допомогти, щоб писарям було збільшено жалування та поліпшено умови їх праці. До сього часу на життя писарів воєнаке начальство мало звертало уваги і дуже небагато зробило щоб щось для поліпшення економічного й матеріального їх становища. Досить сказати, що більшість сільських писарів дістає жалування 15—20 карб. при страшенній дорожечі життя. Приходиться писарям, як пише «Гол. Москви», подаючи цю звістку, прямо таки голувати.

Українці в Галичині.

Справа Січинського. Найвищий судовий трибунал відкинув прохання оборонців Січинського про те, щоб його справу розглядав не львівський суд. Таким чином, судитиме Січинського львівський суд. Уже навіть і день для його справи визначено: це — 19 марта. Всі інші справи, які були раніше на цей день призначені, одоуду на далі. (Діло).

Відук справи Січинського. Львівський карний суд 11 марта розглянув справу нотаріального офіціанта, Михайла Городського, якого обвинувачувано за похвалювання вчинка Мирослава Січинського, і присудив йому на 14 днів до арешту. — За таку саму провинку до суду тягнули студентів — правників Грива Винницького і Мирова Ковтара, а також селян з Рів Івана Скоропада-Грубого і Матія Янишого. Державна прокуратура самборського суду вже передала їм на руки акт обвинувачення. Вагаєлі судові розправи за похвалювання вчинка Січинського зараз в Галичині надзвичайно часто трапляються і § 305 карного закону став там дуже популярною річчю. (Діло).

Відозва про жертви на пам'ятник Т. Г. Шевченкові. Львівський український товариства недавно оголосили про газету колективну відозву до народу в справі збирання жертв на пам'ятник Шевченкові. Втора в нашій газеті вона була передрукована і було також подано й характеристику П. Тут ми гадаємо, що львівський український товариства і інституції, що цю відозву виступили: «Клуб Русинів» (М. Вілецька), «Сокіл» (І. Боберський), «Драматичне товариство імені Котляревського» (Я. Веселовський), «Земля» (А. Говдиківич), «Товариство кредитово-урядників і священників» (Гр. Грозенка), «Наукове товариство імені Шевченка», «Учительська Громада» (М. Грушевський), «Дністер» (Я. Куляковський), «Сокільський Вазар» (Д. Кучика), «Основа» (О. Левицький), «Зоря» (В. Нагірний), «Академічна Громада» (О. Назарів), «Просвіта» (П. Оголювський), «Народний Комітет» (В. Охримович), «Кравий Союз

Кредитовий» (К. Паньківський), «Достава» (Ол. Стефанович), «Воля» (К. Студинський), «Кравий Союз Ревізіонний» (С. Федич), «Руське Товариство Педагогічне» (В. Чепельський), «Руська Бесіда» (А. Шехович), «Труд» (Г. Шухевичева).

В українському парламентському клубі. Шкільна секція українського парламентського клубу на своєму засіданні 10 марта обговорювала справу боротьби за національний український університет, а також за домагання українців на полі середнього і народнього шкільництва та за державні субсидії для національних інституцій. Виконуючи ухвалу шкільної секції, представники українського парламентського клубу, послі Цеглиньський, Колеса і Двістрянський, явилися 11 марта до міністра просвіти гр. Штрона і зробили йому доклад про домагання українців в університетській справі; розказали йому докладно про середнє і народнє шкільництво галицьких українців; з'ясували йому найвищі вимоги українського народу з огляду культурного життя і енергично домагалися державних субсидій таким національним інституціям, як «Товариство Педагогічне», «Товариство імені Шевченка», «Учительська Громада» і т. ин. Про кожну з цих справ представники українського парламентського клубу передали міністру висловні задоволення, що українські проси дали йому компетентні і річеві пояснення, що до згаданих справ; сказав також, що справи ці його дуже цікавлять, розпитувався уважніше про де-які з них і, врешті, висловив бажання, щоб всі ці домагання були обговорені разом з другою зацікавленою в цих справах стороною — польським представництвом в парламенті, — і по змові переведені в життя. (Діло).

Забута могила.

В однім з найкращих кутків південної Катеринославщини, на високій горі стоїть величезний кам'яний хрест. Під тим хрестом, у тій могилі лежить похований славнозвісний кошовий отаман Іван Сірко. Ще не дуже давно про цю могилу ніхто навіть нічого не знав, та дякуючи заходам проф. Дмитра Івановича Яворницького, сей пам'ятник колишньої слави України поламав придбав собі популярність. Справді, поки що ця популярність майже не виходить за межі турків студійованя історії; про те треба оповідатись, що колись і ширші верстви арозуміють вагу та значіння сього національного пам'ятника.

Ся могила лежить на чийсь землі, й не дуже давно власник прислав в Харківське історично-філологічне товариство пропозицію купити в нього ту могилу з грунтом (усього 460 кв. саж.) за 800 карбованців. На останньому засіданні харківське істор. філолог. товариство розглянуло цю пропозицію і, хоч визвало те велике значіння, яке має для історії України могила Сірка, але пристати на зроблену пропозицію не змогло за браком грошей.

Економічне життя України.

Кубанська нафта. На суворійсько-черкеським промислі графа Канкріна (коло Анапи) за январь видобуто всього 2026 пуд. Пробурено всього 50 фт. за місяць. У Майкопському видлі працює одне нове т-во на вірі «Бакінсько-Чорноморське», поблизу Ширванського участку Селітренової; пробурено ручним способом коло 20 саж.; є думка закласти на цю участь машину бурову. Третю бурову та сама фірма має закласти на участку в юрті станції Нефтяної, поруч з другим участком Селітренової.

Будівельний сезон у Полтаві сього року обіцяє бути дуже живим. Зважаючи на це місцеві підрачники уже повинували великі партії робітничих артілів і декотрі з їх уже й поприздили до Полтави. Всі будівельні роботи і по ремонту і більш-менш великих нових домів є думка закінчити до полтавського свята з приводу 200-ліття бою з шведами, через що й будівельний сезон сього року почеться раніш, як звичайно. Між иними зовнішні будови уже почали й розбирати.

Консорціум цукроварів-пісочників, розглянувши підчас минулих контрактів касове справоздання й виснивши, що на своїх операціях він позбувся коло 700,000 карб., постановив: консорціум ліквідувати, а остачу в 400,000 карб. повернути учасникам, опріч 12,000 карб. для служачих.

Банкротство. У Києві обанкротився Ар. Коген. Виявилось, що борги його висносьят як 141,420 карб. 49 коп., тимчасом все майно його після продажу дало тільки 75 тисяч карб. Приблизно врахувано, що кредитори моттнуть одержати по 42 коп. на карбованець.

Сільськогосподарська освіта. На влаштування сільськогосподарських лекцій для селян Харківщини уряд видав 1,600 карб. 8 повітовим земським управам, по 200 карб. кожній, і 1,400 карб. одинадцяти

двірним сільськогосподарським т-вам, а також врожайському кредитовому т-ву, по 120 карб. кожному т-ву.

С.-г. виставка в Чернігові. Тиждень з 8 й до 14 сентября сього року в Чернігові одбудеться сільсько-господарська виставка з видділами: хліборобства, скотоводства, молочного господарства, садівництва, птахівництва і т. ин.

Робочий день. На прохання місцевих прикащиків херсонська городська дума постановила завести повний недільний відпочинок у всіх торговельних і промислових підприємствах города. Досі неділями торгували по 4 години.

Робітничого життя. 28 февраля вперше після 1906 р. в Одесі відбулось зібрання пароходних команд, у якому взяло участь більше 500 уповноважених, посланих од 15,000 матросів і коцегарів. На зібранні висносно, що власників пароходних підприємств за період реакції значно погіршили попередні умови служби й праці пароходних команд, зменшили зарпбну плату, зменшили штати, скасували 9-годинний робочий день. Уповноважені постановили через обрану депутацію клопотатись перед начальством, щоб було повернено колишні норми служби й праці.

Безробіття. Після пожежи шерстяної фабрики в г. Радомилі (Київщина) коло 100 робітників зосталися без роботи.

Кооперативний рух. В литинському повіті, на Поділлі, зараз є всього 9 потребителівських товариств, з яких одне ще не розпочало своїх функцій. У 8 існуючих т-вах налічується 365 членів; пайовий капітал їх висносьят 3,600 карб. Ці т-ва обслуговують 16 сіл. За 1908 рік потребителівські крамниці в литинському повіті зробили обороту на 200 тисяч, а чистого прибутку мали 1,600 карб.

Сільсько-господарське т-во в м-ку Омелянику, кременчуцького пов. (Полтавщина), існує оце вже 5-й рік. Зараз у йому членів 103 чолов. Т-во має свою власну крамницю, де продается с.-господар. знаряддя то що, має і зразкове поле. За 1908 рік т-во зробило обороту на 3,271 карб. 32 коп.; загального прибутку було 454 карб. 32 коп., чистого прибутку — 181 карб. 82 коп.

В могилівському пов. (Поділля) з позичково-ощадних т-в особливо діяльність своєю визначається сербська т-во, котре існує вже 2 роки. В 1908 р. воно мало 206 членів; основний капітал його висносьят 4,035 карб., оборот дійшов до 40,080 карб. і чистий прибуток числив 147 карб. 60 коп. Тепер є думка при т-ві організувати похоронну касу. Кожний член позичково-ощадно т-ва має бути й членом похоронної каси, платючи в рік по 50 коп. членської вкладки. На случай смерти когось із членів каси на його похорон буде виділяється 25 карб.

За три роки існування кредитово т-во в г. Бердянську (Таврія) дуже розвинулось. Одержавши 33 членами, на 1 января сього року воно вже мало 1,237 чолов. з 237,275 карб. капіталу. Оборот т-ва за 1908 р. досяг 880,000 карб. За позички товаришська каса бере 10 проц. за вкладки видає од 4 1/2 проц. до 7 проц.

Загалый підрахунок переселенського руху на Київщині за 1908 р.

В цій замітці ми подамо загальний підрахунок переселенського руху на Київщині за минулий 1908 рік. Як показують офіційні звідомлення мирових посередників, торік з Київщини вирушило на переселення в Сибір 6635 семей, або 36813 душ чоловіків і жінок. Рух цей одбувався так:

Повіт.	Семей.	Душ.
1 ян. до 9 мар. вліхало	2630	12278
10 до 25 марта	884	5283
28 мар. до 12 апр.	502	3595
13 до 28 апріля	1160	7223
15 мая до 15 юня	513	3236
16 юня до 15 юля	192	1156
16 юля до 15 авг.	210	1140
16 авг. до 15 сен.	194	1110
16 сент. до 15 окт.	146	803
16 окт. до 15 нояб.	95	481
16 нояб. до 15 дек.	78	349
16 до 31 декабря	31	159
Виходить, що переселенська хвиля, з більшою чи меншою інтенсивністю, безперестанку котилась і весною, і в літню спокую, не спинялась перед осінньою спокую і вігханям холодної зими. Нижченаведена таблиця показує, з якого саме повіту, скільки семей і душ вирушило на переселення.		

Повіт.	Семей.	Душ.	% оставших до загальнодо переселенців.
Київський	250	875	2
Радомилський	529	2784	8
Канівський	1675	9074	12
Борзятинський	691	4291	25
Володарський	101	539	1
Липовецький	499	2740	7
Сквирицький	337	2155	6
Таращанський	580	3156	9
Уманський	426	2070	6
Звенигород.	691	3876	10
Черкаський	388	2379	6
Чигиринський	468	2874	8
Разом	6635	36813	—

Давно відомо, що на розвинення переселенського руху впливає, головним чином, земельна нужда на місцях, — з цього боку наведена таблиця ванадто цікава. Не менш цікаве й те, в які саме місцевості Сибірі простагаються переселенці. В останній випадку ми маємо такі відомості.

Губернія і округи.	Семей.	Душ.
Томська губ.	1705	9879
Тобольська	111	566
Синьєвська	325	1766
Іркутська	140	931
Уральська область	127	597
Тургайська	403	2124
Акмолінська	725	3940
Семіпалатин.	37	213
Забайкальська	17	101
Амурьська	216	1257
Приморська	145	3956
Інші місцевості	635	734
Сванлавно	1638	8489
На купальні і зааренд. землі	410	2260
Разом	6635	36813

Коротко кажучи в одчотному році переселилось: на казенні землі 4587 семей, з 26064 душ; на куплені — 410 семей, з 2260 д. і самовільно, не відомо куди — 1638 семей, з 8489 душ. Щоб певніш з'ясувати загальний підрахунок, варто познайомитись з переселенським рухом за минуле десятиліття (р.р. 1898—1907). Звідси ми побачимо, що число переселенців в р. 1908 підскочило проти тодішнього мінімуму (р. 1903) в 1 1/2 раз, а проти максимуму (р. 1907) — в 1 1/2 раза.

роші переселилось: на казенні землі 4587 семей, з 26064 душ; на куплені — 410 семей, з 2260 д. і самовільно, не відомо куди — 1638 семей, з 8489 душ. Щоб певніш з'ясувати загальний підрахунок, варто познайомитись з переселенським рухом за минуле десятиліття (р.р. 1898—1907). Звідси ми побачимо, що число переселенців в р. 1908 підскочило проти тодішнього мінімуму (р. 1903) в 1 1/2 раз, а проти максимуму (р. 1907) — в 1 1/2 раза.

Роки.	Переселилось до підрахунка за всі роки.
1898	4164
1899	4420
1900	5395
1901	4752
1902	4346
1903	2241
1904	2317
1905	2595
1906	10155
1907	25339
1908	36813

На додаток лишається ще нагадати, що не всі переселенці, які вихали, осіли в Сибірі, — з них вернулось на старі гнізда: в київський — 43 д., в канівський — 144 д., в васильківський — 87 д., в бердичевський — 55 д., в липовецький — 44 д., в сквирський — 45 д., в тарашанський — 74 д., в уманський — 137 д., в звенигородський — 134 д., в черкаський — 26 д. і в чигиринський — 6 душ., а разом — 796 (189 семей).

Х. Майстренко.

3 життя „Провіт“.

В київській „Провіт“. Сьогодні, 18 марта, о 7 1/2 годів ввечора в помешканні товариства „Провіт“ має одбутися зібрання дитячої підкомісії шкільно-лекційної комісії.

Призначена на 15 березія лекція „Провіт“ з історії: „Удільно-вічевий період“ не відбулась через те, що лекційна зала віддана була городською управою разом і товариству „Провіт“ і підвечірку пам'яті Гоголя городських народніх шкіл. Через те лекцію прийшлося одкласти на четверг, 19 березія.

За кордоном.

ІТАЛІЯ.

Нова палата депутатів. Нова палата депутатів в Італії значно лівіша від попередньої. Всіх депутатів у парламенті 508, а третина їх — крайні ліви. Більшість, прихильна до міністерства, має 360 депутатів. Супротивники міністерства зауважують, що це число значно приблизнене, бо з півсоті нових депутатів, які виявляли себе на виборах за прихильників кабинета, навражд чі такі в дійсності. Ліви запевняють, що міністерський осередок у палаті має 267 депутатів. Сесія почалась 12 марта і триває до 21, а тоді роз'їдеться на Великодні вакації.

ТУРЦІЯ.

Скасування молодотурецького комітету. В офіційному виданні турецького уряду видруковано інтересного циркуляра великого візіря до губернаторів окремих вілаєтв. У тому циркулярі стоїть, що поки не було скликано парламент, младотурецький комітет (комітет „Едананья й Поступ“) має вартості конституції. Відкопи ж настав парламент, комітет обернувся в політичну партію. Тим то центральний младотурецький комітет і сповістав своїм провинційним одділам, що їм не треба вже втручатись до діяльності урядових органів. Тимчасом по де-яких вілаєтах младотурецькі комітети і досі роблять вплив на урядову адміністрацію. І от великий візір повелює, що такого втручання надалі не повинно бути і що втручання буде карати закон. Візір видав цього циркуляра, порозумівшись з центральним младотурецьким комітетом. Одночасно в газеті оповіщено, ніби цими днями центральний комітет опублікує, що він не буде вже таємною організацією, а працюватиме отверто, як політична партія.

ШВЕЙЦАРІЯ.

Видача політичних злочинців. З приводу видачі швейцарським федеральним судом російського громадянина Васильєва, обвинуваченого за вбивство пензенського поліцейстера Кандурова, стало на черзі питання про право притулка в Швейцарії політичним злочинцям. В союзну раду соціалдемократів та де-якими ліберальними депутатами внесено порадку урядові — подати про те, щоб політичних злочинців не оддавано було з Швейцарії. Пропозиція викликала палкі дебати. Член національної ради від Берна л. Брюстлейн казав, щоб союзна рада розглядала прохання чужоземних держав про видачу їм політичних при значиних дверях і вносилла немотивовані постанови. Другий депутат радив переначити видачу політичних на такий спосіб, який заведений в Англії. Проти всяких перемін цієї установи поставив директор департаменту юстиції Бренер. Кінець-кінець пропозиція демократичних депутатів була одкинута більшістю 106 проти 18 голосів.

ТЕЛЕГРАМИ

(і останні вісті з газет).

Державна Дума. ПЕТЕРБУРГ, 17. 83 засідання Думи починається в 11 год. 14 кв. Годувою — князь Волконський.

На черзі обміркування доклада комісії державної оборони в справі умовних кредитів, яких прохає морське міністерство. В ложі міністрів — морський міністр. Комісія пропонує одкинати умовні кредити на організацію шести посад корабельних інженерів, що доглядатимуть будівлі. Решту умовних кредитів комісія пропонує дозволити.

Балотировка Дума приймає законопроект відповідно до редакції комісії державної оборони.

Докладчик Звєгінцев дав детальний доклад про становище флоту і пропонує від імені комісії прийняти формулу звичайного переходу, вважаючи, що поки становище флоту не одмінюється, до того часу побажання, висловлені Думою в минулу сесію, лишаються в попередній силі. Треба сподіватись, що нові провадари відомства підуть в справі оновлення флоту на зустріч бажанням Думи.

Записується 16 промовців. Першими записались: Гучков, Марков 2, Челюнов, Пурішкевич, Крупенський та Бобинський. Морський міністр висловив бажання дати пояснення. В 12 год. 58 хвилин объявлено перерву.

Діяльність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 16. Московський губернатор Джуковський викреслив з списку земських виборців Павла Долгорукова, якого віддано під суд за те, що він робив невправильні витрати з продовольчого капіталу.

Генерала Вендриха призначено ревизором сибірської залізничі.

Фінляндський генерал-губернатор Бекман подав до сенату свої висновки про те, що треба негайно оповістити тропарський закон. Сенат ухвалив опублікувати цей закон.

Оповіщено декларацію про взаємне видання тих, яких переслідують за вибухові речі.

Синод зробив постанову заснувати в західному краї братова для боротьби з католицизмом на зразок тих, що були в середніх віках.

Синод звелів епархіяльним архиереям вжити заходів, щоб по духовних школах був такий самий режим, як раніш, щоб була дисципліна богословської науки та побожність.

По тюрмах. ПЕТЕРБУРГ, 16. Офіційно повідомлено, що на 1 февраля липшодомо, що на тюрмах 181,000 чоловіка; право увільнення раніш строку мають 12,000 душ.

ХАРЬКІВ, 16. У Вілгороді вдрге пробував повістити в тюрменній лікарні приузджений до каторги за вбивство баронеси Розен П приймак Юрій. Доглядачі не дали йому здійснити його намір.

Судові справи. ЛЮДЗЬ, 17. Воєний суд приуздив до каторги на 12 років учителя Камера за участь у обворному нападі на контору фабриканта Циглера. Приузджений належить до польської партії соціалістів.

МОСКВА, 16. Сьогодні у воєнному суді розглянуто справу про підпал 900 пудів соломи, з якої згоріла частанка на 180 карб. Одного з обвинувачених, Ільвова, прасуджено повісити, другого — виправдано.

ХАРЬКІВ, 16. Воєний суд приуздив повісити Дубиновського, Пархоменка, Нечая, Поліча, Повзана та Дахвичка за розбій біля Кобеляка.

Напади та вбивства. ВЛАДИКАВКАЗ, 17. В Гудермесі, коли в чеченці хотіли одібрати зброю, вони зробили опір і легко поранили солдата; трох чеченців убито та трох поранено.

КУРСЬК, 17. В губерській тюрмі трое приузджених до смертної кари напали на доглядача, що зайшов до них в камеру, одібрали в нього револьвера, з якого один з приузджених застрелився, а другий тяжко себе поранив.

КУРСЬК, 17. Слідство з приводу вторгання внападку в городський тюрмі встановило, що один з в'язнів тяжко поранив двоє инших, а потім вже застрелив себе.

Бомби. ХАРЬКІВ, 17. В Мелітополі, у купця Топерверха, знайдено 8 бомб.

Повідь. ХЕРСОН, 17. В Кривому Розі залито водою копальні Браїловського та Копидова. Рощитано 600 робітників. Залито так само шахти в Інгуплицькому рудніковій; припинено роботу.

ОДЕСА, 17. Між Одесою та Кишиньовом вже ходять поїзди.

ХАРЬКІВ, 17. В рідках страшенна сила води; перемієття города позаливало водою; їздять човнами.

За кордоном. ТАВРИЗ, 17. Увесь день 15 марта націоналісти обстрілювали Карамалік, де був одряд Самад-хана, але не вважаючи на велике стріляння, Самад-хан не здався. У революціонерів убито та поранено 100 чоловіка.

ВІДЕНЬ, 17. Fremdenblatt пише: „Анексія була настільки звичайним актом, що визнання її державами повинно було б здаватися цілком природним, а тимчасом який довгий шлях довелося зробити раніш, ніж дійти до такої простої речі. Звісно, ми маємо певні підстави бути задоволеними, але в нас немає ні бажання, ні приводу для великої радості. Для нас найліпшою нагородою є та думка, що монархія витримала тяжкий спосіб своєї здібності одночасно могутно і мирно визначити свою долю в ряді націй, що йдуть наперед“.

БЕРЛІН, 17. Радника Мартіна прасуджено державним судом позбавити посади. Суд не визнав можливим зменшити кару.

БЕРЛІН, 17. В рейхстазі після недоговір промови адмірала Тиршца говорити поляк Скаржинський, який між иншим, сказав, що Германія й Австрія мусять працювати в згоді

поміж собою, бо в протинному разі вони можуть лишитись цілком одиними. Але ж цьому стоїть на перешкоді угода між Германією та Росією. Хоча Росія й втратила підчас японської війни свій флот і своє військо, але ж їй треба обстоювати за свій престиж на Балканах, щоб мати спроможність і далі відіграти ролю великої держави. Нехай, — кінчає Скаржинський, — нам в Пруссії дадуть такі права, які мають українці в Польській Галичині. На початку нам досить і цього.

Література, наука, умілість і техніка.

— В Костянтинополі засновано першу національну турецьку консерваторію.

Театр і музика.

— Ювілей М. Гоголя труппа М. Садовського одбуває 19 і 20 марта в театрі Грамотности урочистими спектаклями. Програма їх така: 1) Реферат В. Чаговця, 2) одна дія з „Ревизора“, 3) одна дія з „Сорочинського ярмарку“ і 4) Жива картина. Картина звється: „Як слухає Гоголь українські пісні“, в ній візьмуть участь: М. Заньковецька („мати Гоголя“), М. Садовський („Кобзарь“) та І. Марьяненко („Гоголь“).

— Добродійний спектакль. У п'ятницю, 20 марта, в горюдському театрі відбудеться добродійний спектакль на користь фонду для утримування добродійних інститутів г. Києва. Виставлено буде „Кармен“ з д-кою Маклецькою (колишня артистка імператорського театру) і партії Кармен, д-кою Лукьянковою—Мікаела, д. Воначим—Хозе й д. Вакланевим—Ескамілью.

— Шевченкове свято в Москві. 10 марта в Москві, в великій залі консерваторії було святкування Шевченкових роковин. Українське студентське земляцтво з українським гуртком виставляло „Назара Стодола“. Грало головні ролі: М. Л. Кропивницький, що ласкаво згодився навмисне для цього прихити з Харківця, артист художнього театру (колишній український артист) І. М. Уралов та інші. В концертному одділі взяли ласкаву участь артисти опери Зіміна—Дамьєв, Трубін, Швець та інші, хор до 100 душ і струнний оркестр товариств оркестрових музик. Частина прибутку йде на пам'ятник Шевченкові, а частина на підмогу студентів-українців. Вечір урядив артист В. Н. Трубін. Слово вступне кавав поет Філянський.

— Українська труппа під орудою І. К. Гаєвського гратиме у Кам'янці-Под. до 1-го мая.

Лист до редакції.

Ш. Д. Пане редакторе!

В 52 ч. Вашої поважаної газети в одній дописі якийсь кореспондент з с. Березняків умістив брудуни вигадку про особу учителя. Шануючи думку громадянства, вважаю потрібним заявити, що нічого подібного, навіть схожого з тим, що надруковано в дописові, ніколи не було. За три роки мого життя в с. Березняках я придбав собі повагу й любов як селян, так і школярів, які теж протестують проти тої вигадки, що про мене напечатано. Зважаючи на це, прошу Вас, д. редакторе, надрукувати мого листа в найближчому числі вашої поважаної газети, а інші газети прошу його передрукувати.

Учитель церковної школи в с. Березняках Кость Шумановський.
Р. С. Друкуючи цього листа, редакція одночасно послала запитання авторіві кореспондентів, якому до цього часу вона не мала підстави не вірити.

ДОПИСИ.

(Об власних кореспонденціях).

С. НАЛІВАЙНИК, київського повіту. Темнота в нашому селі страшна. Аж сумно робиться, як придивався пильніше до цієї темноти. А тимчасом школа в нашому селі існує вже давенько, ще з 60 років. За такий час, здається, можна б сподіватись гарних наслідків. Але що ж то за школа? Школа парафіяльна. Школа, в якій дитина тільки й навчається що псалтирку читати, не могла зоставити після себе кращих наслідків. Правду кажучи, попадались у наше село вчителі добрі, тямущі. Але хіба ж могли вони що добре зробити при тих обставинах, в яких існує наша парафіяльна школа. А тут ще настали оці голодні роки. І от темний селянин, як то кажуть, топить своє лихо в горілляці. Та й як йому не пити? Навпившись, він хоч на хвилину забуде своє тяжке становище. А воно занадто вже тяжке. Дві третини селян ще перед Різдом почали купувати хліб. Тепер е такі селі, які по тижню не бачать шматка хліба на столі: як би не картопля, то з голоду почали б мерти. І скотина голодує. Збувають її за безцінь. А заробітків в селі мало. Хоч і е сикі-такі, то краще за їх і не балакати. З острахом ждуть селяне весни: що то озимина покаже? Сподіваються, що хліб повинен уродити добрий.

С. КАТЕРИНІВКА, ольгопольського повіту (на Поділлі). І досі нема у нас

власного будинку під церковно-парафіяльну школу. А в найкращій хаті нема не то що підлоги, а й коміна на двір, як то по других хатах водиться. Були люти морози і добре далися зваки учителям і дітям (яких так повно, що одно сидить мало не на шпіві в другому). Запалить було якимсь пеньками і дим цілісний день, вертаючись з снієї через шпарини в дверях до класної світлиці, видає всім очі і немилосердно душить слабогрудих.

Вже кілька літ минуло, як місцевий священик пристарався частину матеріалу для нової школи. Про те справи не посунуто й досі, за немісцем мста для постройкі школи.

С. ДРАБОВ, золотоноського повіту (на Полтавинні). Всі наші білші селяне живуть влітку заробітком по економіях, яких у нас густенько таки е, і оце саме йде наймання в строк. Гірше це наймання! Стають на роботу ледве чи не задрено. Умови в Драбівській економії—княгині Вярятинської—такі: харчі робітницькі, в сімбі та косовицю—приварок, за прогудли вертається 2 дні роботи (за день), коли економія скоче—не дасть роботи і не платить за той час—і за все це отака плата: робітникові—8, 9, 11 карбованців (весною дешевше, влітку дорожче); робітниці—5, 7, 9 карб.; підліткови—7, 9, 11 карб. в місяць.

Не диво, що за таку плату (52—72 карб. за весь строк) і робота робиться не бездоганно, а суперечок з „адміністраторам“ буває велика сила. Трапляється, що гуртами робітники кидають роботу саме в косовицю або в молотбю, коли чекати з роботою явраз неможна. Тоді „адміністраторам“ доводиться дорого платити з власної кишені.

Г. МИКОЛАЙ, (на Херсонщині). Безробіття у нас все поширюється й й поширюється. Велике воно було півроку тому, але тоді наше громадянство до цього нещастя ставилося байдужо. Місцеві газети вже давно голосно кликали громадян до помічі й приймали жертви, але ці жертви поступали дуже мляво наприклад, по 15 коп. у день.

Коли, після місячного землетрусу, у п. градоначальника почали приймати жертви на користь месинців, то за тижень їх назбиралось коло 900 карб., а безробітним усе поступало по 15 коп. у день. Тепер коли за справу боротьби з безробіттям, узявсь горюдська дума та сам п. градоначальник, то й жертв стало більше. Мало не всі чайні, трактири почали видавати безробітним безплатно в день по 500—1000 шклянок чаю, а мануфактурні та бакалейні крамлиці потроху свого краму. Горюдська дума оце незабаром влаштує заробітки спеціально для безробітних. Виникає думка збудувати каналізацію.

Окрім того, миколаївське „общество“ взаємної допомоги робітним та майстрівим оце одчине бакалейну крамлицю, весь прибуток, з якої за півроку піде на користь безробітним. Одно слово дуже гаряче громадянство узялось допомагати безробітним.

Листування редакції.

Д. Левадівському. Гроші вже одержано.
Д. Сербиненку. Стата для друку не годиться. Передлатинкові № 624. Радимо вам такі пієси: „Нахмарило“ В. Грінченка, „Марти Боруха“ Карп.-Карого, „Хазяїн“ Карп. Карого, „Крути та не перенурчує“ М. Старичього, „Наташка Подтавка“ Котляревського, „Про ривані“ і „Олеса“ М. Кропивницького, „Назар Стодола“ Шевченка, „На громадській роботі“ і „Миротворці“ В. Грінченка, „Лисова квітка“ Л. Яновського, „Борці за мир“ Тогобочного. Всі ці пієси можете випослати з української книгарні (Київ, Безаківська ул. № 8).
Симіа. Далисувачеві. Інші копії і „Моральний обов'язок“ надруковані не будуть.
Нам. Подільськ. А. Маричеву. Доброго кооперативного часопису на Україні Російської нема. Радимо „Союз потребителів“, що виходить в Москві.
Кореп. І. Марковичу. Просимо сповістити контору, на яку адресу вам перше слалась газета.

Од редакції.

Нас просять надрукувати список жертв на збудування пам'ятника Т. Шевченкові, зібраних Дем'янчуком у Київ: Загорський 5 к., Емельянов 20 к., Бойко 15. Шпирман 10 к., Ненцинський 10 к., Довгалівська 5 к., Вулкевич 5 к., Рокитська 10 к., Журавський 5 к., Енгерс 15 к., Дем'янчук 1 р. 50 к. Всього 2 карб. 50 к. Ці гроші послано через „Раду“ в Полтавську губернську земську управу.

Нас просять надрукувати: по квітничаних книжках полтавської губернської земської управи (квитки з № 17.651 по № 17.654 включно і з № 19.001 по № 19.050 включно) склали жертви на пам'ятник Т. Г. Шевченкові такі особи:
П. В. Рабинер—3 руб., Соколик—1 руб., Вебер—1 руб., Н. І. Коган—3 руб., С. Е. Сафонов—5 руб., П. Л. Тарнавський—50 коп., Г. С. Новополина—25 коп., З. Я. Новосельський—10 коп., Л. П. Камарницький—1 руб., М. М. Ласький—1 руб., Валя Пашевський—50 коп. Д. А. Загорський—2 руб., І. Продайко—50 коп., П. Лебединський—25 коп., Ф. П. Дусь—30 коп., П. І. Моршаков—50 коп., Г. А. Шашевський—1 руб., А. К. Константинов—1 руб., Л. С. Фишер—3 руб., М. Хутро—1 руб., С. П. Ефремов—3 руб., І. І. Тимофеев—3 руб., П. Ефремов—50 коп., І. П. Петров—50 коп., Г. Г. Абза—10 коп., Н. С. Венецький—15 коп., П. А. Прилипко—25 коп., Е. І. Бредис—25 коп., А. І. Корчевський—25 коп., А. Т.—

10 коп., А. В. Лонгинова—1 руб., Бухгалтерія „Одділення Дворянського банку“—40 коп., В. І. Железняков—25 руб., Г. А. Корж—20 коп., В. І. Павлов—1 руб., свящ. Ж. Висоцький—3 руб., Ф. А. Ефремов—5 руб., С. А. Молибожко—1 руб., В. В. Чудотворцев—50 коп., А. П. Чернявський—50 коп., І. А. Шербатюк—1 руб., І. Л. Нюнькин—25 коп., Д. В. Ярошенко—1 руб., Р. І. Ракова—1 руб., В. І. Тимофеев—2 руб., А. Базилевич—1 р., Н. П. Рубцов—1 руб., Н. П. Доброхотов—50 коп., Н. Ю. Зелінський—40 к., Н. Я. Зеленин—2 руб., С. П. Катранов—1 руб., Г. С. Ломаковський—1 руб., Ф. К. А. Довоино—50 коп., через Бюро та Галу—2 руб. 16 коп., В. А. Віднов—49 коп., разом—86 руб. 90 коп.; по квиткам-маркам: через С. Г. Ханукова—5 руб.; через Н. Ф. Бараха від ріжних осіб—7 руб. 95 коп.; через Д. А. Загорського—3 руб. 25 коп., через П. Х. Сиренка: від П. Сиренка—10 коп., Л. Лося—10 коп., Карася—10 коп., Т. Староселья—10 коп., П. Дончурака—10 коп., А. Файжелева—10 коп., І. Вождо—10 коп., І. Проія—10 коп., Гребенюка—10 коп., С. Крутька—10 коп., С. Климовича—20 коп., О. Коровай—10 коп., Білясь—10 коп., Прокурія—10 коп., А. Горуларенко—50 коп., П. Колісниченко—50 коп., І. Пронь—20 коп., С. Біскупський—10 коп., Ратобильський—10 коп., Г. Сердула—20 коп., С., Шахрай—20 коп., Я. Добровольський—10 коп., Ельфимова—10 коп., Т. Староселья—10 коп., А. Бішопа—10 коп., С. Севраська—10 коп., В. Костиря—10 коп., Гумеля—40 коп., Запороженко—50 коп., Денисенко—20 коп., разом—5 руб.; через В. П. Тимофеева: В. Ефремов—20 коп., діакон—Н. Мойсесенко—1 руб., С. Барянин—20 коп., С. Усенко—20 коп., разом—1 руб. 60 коп.; через Н. Ф. Гераськевича: А. А. Заусайлов—50 коп., І. П. Заусайлов—50 коп., К. П. Заусайлов—5 к., Н. І. Тарунин—10 коп., П. Н. Мяхишева—20 коп., С. Ф. Гераськевич—15 коп., Е. Ф. Гераськевич—10 коп., О. Ганько—5 коп.; від учнів катеринославської духовної семінарії та спархіяльної школи: Г. Зланевича—10 коп., А. Попова—10 коп., К. Алексеева—10 коп., Л. Успенського—10 коп., М. Старокаломського—10 коп., Н. Ваньєва—10 коп., В. Пивоварова—10 коп., Н. Труханова—10 коп., Н. Гераськевича—50 коп., К. Губи—10 коп., В. Калениченка—10 коп., Л. Калениченко—10 коп., Е. Могилевської—10 коп., С. Косолапової—10 коп., А. Аронської—15 коп., С. Чернявської—5 коп., А. Кузьменко—5 коп., Г. Вегми—5 коп., М. Шевцової—5 коп., А. Ільченко—5 коп., Н. Гераськевич—10 коп., П. Могушого—15 коп., В. Феодосьева—15 коп., П. Теличко—15 коп., Н. Петрова—10 коп., В. Штепенко—10 коп., М. Мороза—10 коп., А. Митюченка—10 коп., Г. Белановського—10 коп., С. Федоровського—10 коп., А. Бережного—10 коп., Я. Татарчеського—10 коп., Г. Булахова—10 коп., А. Калениченка—10 коп., Г. Стефановського—10 коп., Г. Роголина—10 коп., разом—5 руб. 60 коп.; через Гарбенко: від Г. Цариненко—15 коп., І. Шуболич—15 коп., А. Засимович—45 коп., А. Томилина—15 коп.; від Шури та Наташі—15 коп., разом—1 руб. 5 коп.; через Пащенко—2 руб. 25 коп., через В. А. Бідинова—3 руб. 30 коп., а всього разом—121 руб. 90 коп. Гроші одіслано в полтавську губернську земську управу 5 марта 1909 р. (квитанція катеринославської поштової контори № 852а).

Справочний одділ.

Календарні відомості. Сергада, 18 марта. Піст. Св. Киріла, арх. Єрусалимського, св. Трофіма. Сх. сов. 5 год. 40 хв., зах. сов. 6 год. 30 хв. В Українському клубі—літературна вечірка. В театрі „Грамотности“—„Маруса Богуславка“.

Редактор **М. Павловський.**

Видавць **С. Чиналенко.**

Оповістки.

Студ. Париж. ун. (бувш.), теп. Київ., зкінч. „Русск. Высш. школу обществ. Наук в Пар.“ з діл. шукає тут або на виїзд місяця репет., воепит., домашн. секретари, занят. у присяж. повір., або инш. підходящ. роботи. За. нім., фр., англ. і лат. мови. Листом: До востр. П. Верлеву. 0-716-2

Повне загороднне видання творів С. Рудаківського

а також великий вибір инш. закордонних книжок одержано в книгарні Літ.-Наук. Вістника. В-Володимирська № 28. 5-722 1

ТИЖНЕВА ГАЗЕТА

„СВОБОДА“

Присвячена справам політики, господарства й просвіти, виходить у Львові кожного четверга і коштує на рік 4 корони (2 карбовонці).

Редакція і головна контора „Свобода“ Львів, Раяков ч. 10. 3-567-11

Видавництво „БУДУЧИНА“
О. Олесь.
„Поезія“ книжка друга
Ціна 1 карб.
„Молодая Украина.“
В перекладі Ів. Рунавішнінова.
Ціна 1 карб.
Склади видання: „Українська Книгарня“. Київ, Безаківська, 8.; Книгарня Л. Н. Вістника, В. Володимирська, 28.; Книжний склад „Общественной пользы“. Петербург, Вольш. Подъячская, 39. 0-700-14

У ЖИТОМІРІ передрукувати і кушувати варіант „Раду“ можна в українській книгарні В. Савинського, Бердичівськ'я вул. р-21-37

„БУКОВИНА“
орган української поступової партії на Буковині. Виходить щодня крім неділі і свят. Річна передплата 24 корон. згідно 12 карбованців.
Адреса: „Буковина“ в Чернівцях—ул. Петровича ч. 2. 5-616-8

Видавництво „Український Учитель“ випустило **НОВУ КНИЖКУ**
ГР. ШЕРСТЮК.
Українська граматика для школи.
Частина друга (Складня) ЦІНА 25 коп.
Склад видання в Українській Книгарні, Київ, Безаківська, 8 і в кн. Л. Н. Вістника, В. Волод. 28. Там же продается „Українська Граматика“ частина перша. Ціна 20 коп. 0-714-4

повний „КОБЗАРЬ“
Т. Шевченка.
Видання „Благотвор. общ. изд. общепользних в дешевых книг“ и „общ. имени Т. Г. Шевченка. На звичайному папері, з патретою 1 карб. 50 м., на веленевім папері, з 3-ма патретами 3 карб.; народне видання з біографією та патретою—60 коп. Чистий прибуток призначається у фонд на пам'ятник Т. Шевченкові в Києві. Продається в „Українській Книгарні“, Київ, Безаківська 8, і в інших книгарнях. 10-709-7

ВИДАВНИЦТВО „УКРАЇНСЬКИЙ УЧИТЕЛЬ“
видало такі книжки:

1. Гр. Шерстюк. Українська граматика для школи. Частина I	20 к.
2. С. Чернасенко. Про небо. Популярна астрономія. Частина I	20 к.
3. Діткам. Казки й вірші	10 к.
4. Як вродилася пісня. Казка	3 к.
5. Убогий жид. Казка	2 к.
6. З. Топеліус. Пустун Розбишаченко. Казка. Перекл. В. Грінченка. 3 мал.	2 к.
7. Бр. Грими. Казки. Киякка I. Переклад Гр. Шерстюк	3 к.
8. С. Чернасенко. Граматка. (Вукварець)	5 к.
9. О. Кониський. Арифметика для українських шкіл	10 к.
10. Б. Грінченко. Про книги. Як їх вигадано друкувати	10 п.
11. М. Загірня. Який був лад в Афинській державі	10 к.
12. Гр. Шерстюк. „Світло“—Літературний літературний збірник для дітей. Ц. 35 коп., на крашомо папері	60 к.
13. В. Корольов. Про людське тіло. 3 малюнк.	15 к.
14. З. Топеліус. Казки. Перекл. В. Грінченка. 3 малюнками	8 к.
15. Д. Дорошенко. Білорусі і їх національне відродження. Ц.	5 к.
16. В. Доманицький. Словаки. Про їх життя та національне відродження. 3 малюнками	10 к.
17. С. Чернасенко. Про небо (популярна астрономія). 3 малюнк. Частина II.	15 к.

Склад видання в Києві, в українській книгарні—Безаківська № 8; і в кн. Л. Н. Вістника, В. Володимирська № 28. 0-69-14

„ДІЛО“
Виходить у Львові щодня (крім неділі і свят) о 5 год. по полудні.
ПЕРЕДПЛАТА НА „ДІЛО“:
в Австрії: на рік 33 кор., на пів-року 16 кор., на міс.—2 кор. 70 сот.
для Росії: на рік—17 р. 40 к. на пів-року—8 р. 70 к., на міс.—1 р. 60 к.
у Львові (без почт. пересилки) на рік—28 кор., на пів-року—14 кор., на четверть року—7 кор., на місяць—2 кор. 34 с. Щодняке число коштує у Львові 10 сот., на провінції 12 с. 5-640-7

ХЛОПСКА ПРАВДА
Часопис для народа.
Виходить два рази на місяць, в Коломиї—Галичина, Австрія.
Коштує: На пірлік . . . 1 кор. 26 сот.
На цілий рік . . . 2 . 46 .
Для Америки річно . . . 1 долар.
Для Росії річно . . . 1 1/2 карбовоноца.
Для Німеччини річно . . . 3 марки.
Одно число коштує 10 сот.
Газету дістане лиш той, що заплатити передплату,—на борг не висилається нікому!
Видавць: Др. Кирило Трильовський. 5-659-4. Олічальний редактор: Іван Чупрей.

„Народне Слово“
Літературна народна популярно просвітна й політична часопись для усіх верств українського народа.
Виходить у Львові (Австрія), тричі в тиждень, у вівторок, четверг і субботу. До кожного числа додається „повистевий додаток“.
Передплата в Росії вносить чверторічно 2 рублі.
Адреса: „Народне Слово“—Львів Австрія, Академічна вул. ч. 8. 0-447-12